

dáknál és a *Solenobia*-genusnál pedig szabályként. A más rovarrendeknél észlelt szűzen nemzéstől a lepkéké abban különbözik, hogy vagy csaknem egyenlő számban hímet és nőtényt, vagy csupán nőtényt hoz létre, holott a méhnél csak hím nyer életet.

A szűzen nemzés rendkívül fontos, sőt olykor szükséges is oly állatokra nézve, melyeknél előfordul. Midőn fentebb, a lepkefajok terjedőképességéről szóltunk, már megemlítettük annak fontosságát a Psychidákra vonatkozólag, amelyeknek egyetlen női zsákja elegendő arra, hogy a fajt idegen országban meghonosítsa. Egyik amerikai Psychida, szükségből szűzen 3000 petét is rak, hernyója pedig igen polyphág lévén, mindenütt megél. Ennél a fajnál aránylag oly sok a nőtény, hogy számosra a szűzen nemzés szükséges, még ha minden hím rövid élete alatt több nőtényny párosodik is.

Érdekes parthenogenetikus csoportok a *Cochlophanes* és *Solenobia*-genusok, melyek dimorph alakokat mutatnak: egyet, mely szűzen nemző nőtényből áll, míg a másik kétnemű; a kettő olykor igen távol esik egymástól. A szűzen nemző *Solenobia*-nőtény a kikelés után négy óra hosszaiig várja a hímet, azután kezdi a petéket letojni, melyek ismét nőtényeket adnak; a többi ugyanazon fajbeli nőtény várja a hímet mindhalálig. (Seitz W. nyomán).

Magyarország Cerambycidai.

Irta Csiki Ernő.

XV.

60. nem: **Dorcadium Dalm.**

(*Dorcadiou* olim.)

1. A szárnyfedők csupaszkod, legfeljebb a varrat és az oldal-szél mellett vagy ritkán a közepén is 1—2 fehér szőrökből álló sávval 2.
- A szárnyfedők a fehér sávokon kívül is egész felületükön sűrűn molyhosan szőrösek. 5.
2. A szárnyfedőkön élesen határolt varratmelletti fehér sáv nélkül 3.
- A szárnyfedőkön a varrat mellett élesen határolt fehér sáv van. Fekete, fénylő, az első csápíz és a lábak vörösek. A fej és az előtor közepén fehér molyhos sávval, oldalt pedig szürkés-fehér finom szőrökkel fedett, felületük

elég sűrűn és erőteljesen pontozott. Az előtor közepének elülső felében hosszanti hemélyedéssel. A szárnyfedők az előtornál sokkal gyéribben pontozottak, elülső felükben eléggé jól kifejlődött bordával a közepén és a vállon. A hímek karcsúbbak, a nőstények szélesebbek. A szárnyfedők hátsó felében sokszor egy váll- és egy középső sáv lép fel. Hossza 11—17 mm. — Előfordul egész Közép-Európában, a Balkán-félszigeten és Dél Oroszországban, nálunk közönséges. (*rufipes* F., *arenarium* Laich., *suturale* Voet) **S. pedestre** Peda.

V á l t o z a t a:

Némelykor a nőstények szárnyfedőit sűrű barna molyhos szőrözet fedi, a fehér sávok pedig éleesebbek és a váll- és a középső sáv sokszor egészen a szárnyfedők tövéig terjednek. — Előfordul szórványosan a törzsfaj társaságában, (*molitor* Redtb.)

var. ♀ **austriacum** Ganglb

3 A lábak feketék 4.

— A lábak és az első csápíz vörösek. Fekete, a szárnyfedők vöröses-barnák. A fej sűrűn pontozott és finom szürkés szőrökkel fedett. Az előtor erőteljesen, mélyen és szétszórtan pontozott. A szárnyfedők hosszúkásak, tövükön két többé-kevésbé mély barázdával, elül durvábban, hátul finomabban pontozottak; a varraton és az oldalszél mellett többnyire sáv alakjában sűrűn, a csúcson szétszórtan fehér szőrökkel fedett. Hossza 15—20 mm. — Közép-Európa keleti felében fordul elő, hazánkban közönséges. 3. **fulvum** Scop

V á l t o z a t a:

Némelykor a szárnyfedők sötét barnák, tövükön feketések. Termőhelyei: II. Pilis-Maróth, Duna-Eörs; III. Tavarnok.

ab. **nigripenne** Fleisch.

4. Az előtor finoman és egyformán pontozott, a pontok között igen finoman pontocskázott. Fekete, fénylő; a szárnyfedők válléle csak a szárnyfedők közepéig ér. A szárnyfedők szétszórtan pontozottak, a pontok elül nagyobbak és mélyebbek, hátrafelé mind kisebbek. Hossza 15—25 mm. Előfordul Közép-Európa keleti felében; nálunk közönséges. (*morio* F., *Scopolii* Gmel.) 1. **aethiops** Scop

— Az előtor sima, szétszórtan pontozott, a pontok a középvonal mentén nagyok, kifelé kisebbek és sűrűbbek.

Fekete, fenyülő: a szárnyfedők gyéren pontozottak, a pontok többnyire sorokban állanak. 13–18 mm. — Hazánk sajátja, előfordul a pestnegyei síkság füves homokmezőin, termőhelyei: Apaj, Dömsöd. — **2. Cervae J. Friv.**

5. Az első csápiz és a lábak vörösek vagy szürkés-vörösek 6.
— Az első csápiz és a lábak sötétek, legfeljebb a lábszárak vörösek. — — — — —

6. Az előtoron csak a középben levő sáv áll fehér molyhos szőrökből. — — — — — *pedestre var. austriacum Ganglb.*¹⁾

— Az előtoron a középső sávon kívül az oldalak is fehér molyhos szőrökkel fedettek. Az állat egész teste világosabb vagy sötétebb barna molyhos szőrözettel fedett. A szárnyfedőkön a varrat- és az oldalszél fehér molyhos, ezek között azonkívül két vagy három sárgás-fehér, barnás-szürke vagy világos barna sáv van. A varrat melletti fehér sáv mellett néhány sötét barna vagy fekete bársonyszerű folt van hosszirányban elhelyezve. Hossza 11–14 mm. — Előfordul Magyarországon és Dél-Oroszországban; nálunk az Alföld lakója (*lineatum* Ill., *Jacqueti* Pic.)

6. *decipiens* Germ.

7. A szárnyfedők varrat melletti fehér sávja keskeny — — — — — 8.

— A szárnyfedők varrat melletti fehér sávja széles és a középben túl kétoldalra harántesikot bocsát ki, miáltal kereszt alakúvá lesz. A szárnyfedők feketés-barna vagy barna molyhos szőrözettel fedettek, a varrat melletti említett sávon kívül az oldalszél szélesen és a háton két keskeny sáv szintén fehér molyhos. Hossza 14–19 mm. — Előfordul Szerbiában, Oláhországban és nálunk a vöröstoronyi szorosban²⁾. **9. equestre Laxm. ab. transsylvanicum Ganglb.**

8. A szárnyfedőkön csak egy fehér molyhos sáv van a varrat mellett — — — — — 9.

— A szárnyfedőkön a varrat és az oldalszél melletti fehér molyhos sáv között még két sáv van. Fekete, a szárny-

¹⁾ Leírását lásd feljebb a törzsfajnál.

²⁾ A múlt században úgy 1870-ig elég gyakori volt ez az állat a vöröstoronyi szorosban, a vámhivatal körüli gyepes helyeken, újabban a legszorgosabb keresés mellett sem voltam képes újra megtalálni, a minék magyarázatát a következőkben vélem megadhatni. A 70-es évekig szabad volt gyapjút vámmentesen behozni hazánkba, azt csak alaposan desinficiálni kellett karbolittal. Ezen műveletnél a vámraktárnál felbontották a gyapju-zsákokat és így az oláh mezőkön szárítás közben a gyapjúta került *Dorcadium*ok kiszabadultak. A mióta a gyapjulehozatal szünetel, *Dorcadium* sem található a vöröstoronyi szorosban.

fedők fekete molyhos szőrözettel fedettek. A fej és az előtor közepén fehér molyhos sáv vonul végig, oldalaik fehér szőrösek. A szárnyfedők második fehér sávja hátul többnyire egyesül a vállmenti sávval, ritkán rövidebb és hátul nem folyik össze a vállmenti sávval (ezt az alapot nevezik *convexicolle*-nek, de külön nevet nem érdemel.) Hossza 10—14 mm. — Előfordul hazánkban kívül Szerbiában; nálunk közönséges, (*lineatum* Fbr. *convexicolle* Küst.)

5. **Scopolii** Hbst.

9. A szárnyfedők hosszukások, a vállon fehér molyhos folt nélkül. A test felületét fény nélküli sötétebb barna molyhos szőrözet fedi. A csápok és lábak feketék, csak a lábszárak, vagy azok töve vörös. A szárnyfedőkön a varrat és az oldalszél melletti fehér sáv mellett egy-egy bársonyszerűen fénylő sötétbarna molyhos sáv van. A szárnyfedők vállmenti éle majdnem a csúcsig terjed. Hossza 13—17 mm. — Csak hazánkban fordul elő Erdélyben, azonkívül Német-Bogán és Herkulesfürdőnél. (*triste* Petri).

4. **Murrayi** Küst.

- A szárnyfedők szélesebb tojásformák, a varrat és az oldalszél melletti fehér molyhos sávon kívül a vállon is van egy kisebb-nagyobb fehér molyhos folt, mely két sáv tövének felel meg. A csápok és a lábak sötétek. Hossza 11—18 mm. — Előfordul az adriai tengerparton Dalmáciától Isztriáig és Olaszországban, a magyar tengerparton közönséges. (*pedestre* F.)

7. **arenarium** Scop.

V á l t o z a t a i:

1. Olyan mint a törzsfaj, csak hogy a varrat és az oldalszél melletti sávon kívül a vállfoltból kiindulva még két teljes sáv van. Előfordul a törzsfaj között. **ab. lemniscatum** Küst.
2. Némelykor a nőstények világosabb barnák, a vállon és a hát közepén lévő sáv teljes és a varrat melletti sáv mellett több bársonyszerű fénylő sötétbarna folt van. Előfordul Dalmáciában **ab. vittigerum** Panz.
3. Olyan mint a törzsfaj, de a csápok töve és a lábak vörösek. — Ritkán található a törzsfaj társaságában.

ab. abruptum Germ.